

Debreceni Ítéltábla

Gf.IV.30.308/2025/13.

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Babay Ákos Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME, ügyintéző: dr. Babay Ákos ügyvéd) által képviselt FELPERES NEVE (FELPERES CÍME) felperesnek – az Imre Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME, ügyintéző: dr. Imre András ügyvéd) által képviselt ALPERES NEVE (4ALPERES CÍME, Cg..., adószám: ...) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 2025. szeptember 16-án meghozott 10.G.40.196/2022/219. számú ítélete ellen a felperes 221. és az alperes 222. sorszámu fellebbezései alapján indult másodfokú eljárásban meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja.

Az alperes által a felperesnek fizetendő tőkeösszeget 48 271 605 (negyvennyolcmillió-kétszázhetvenegyezer-hatszázöt) forintra felemeli azzal, hogy az alperes ezen összegből 16 549 874 (tizenhatmillió-ötszáznegyvenkilencezer-nyolcszázhetvennégy) forint után 2017. július 1-től, 5 079 396 (ötmillió-hetvenkilencezer-háromszázkilencvenhat) forint után pedig 2021. január 1-től köteles az elsőfokú ítéletben írt mértékű késedelmi kamat megfizetésére.

Mellőzi a felperes kötelezését az alperes elsőfokú perköltségének megfizetésére. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 3 119 928 (hárommillió-száztizenkilencezer-kilencszázhuszonnyolc) forint elsőfokú perköltséget.

A felperes által az államnak fizetendő feljegyzett kereseti illetéket 460 350 (négy-százhatvanezer-háromszázötven) forintra, a felperes által az államnak fizetendő feljegyzett fellebbezési illetéket pedig 104 651 (egyszáz-négyezer-hatszázötvenegy) forintra leszállítja. Az alperes által az államnak fizetendő feljegyzett kereseti illetéket 1 039 650 (egymillió-harminckilencezer-hatszázötven) forintra, az alperes által az államnak fizetendő feljegyzett fellebbezési illetéket pedig 236 342 (kétszázharminchatezer-háromszáznegyvenkét) forintra felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 235 830 (kétszázharmincötezer-nyolcszázharminc) forint másodfokú perköltséget.

A felperest 1 260 000 (egymillió-kétszázhatvanezer) forint, az alperest pedig 1 240 000 (egymillió-kétszáznegyvenezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéknek az állami adó- és vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlája javára történő megfizetésére kötelezi az ítélet jogerőre emelkedését követő 60 napon belül. Az illeték

megfizetése során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adószámát közleményként fel kell tüntetni.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság az ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 30 040 008 Ft-ot és ebből 9 252 956 Ft után 2017. július 1-től, 8 584 130 Ft után pedig 2021. január 1-től a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8 százalékponttal növelt összegének megfelelő mértékű késedelmi kamatot, ezt meghaladóan pedig a felperes keresetét elutasította.

[2] Az ítéletben megállapított tényállás szerint a felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó között 2012. május 14-én vállalkozási szerződés jött létre, amelyben az alperes a felperes kajsziparackos ültetvényén egy jégvédő hálót tartó támrendszer létesítését vállalta. Az alperes a támrendszert 2012-ben felépítette, a felperes pedig arra a jégvédőhálót 2013-ban – más vállalkozóval – feltette. Az alperessel kötött vállalkozási szerződésből eredően a felperesnek 20 457 414 Ft díjfizetési kötelezettsége állt fenn, amelyből 15 900 000 Ft-ot teljesített, 4 557 414 Ft-ot azonban nem egyenlített ki.

[3] 2017. április 19-én az alperes által felépített támrendszer az aznap leesett nagymennyiségű hó nyomására összeomlott. Ennek oka az alperes hibás teljesítése volt, mivel a tervezés és kivitelezés során nem tartotta be a szükséges oszloptávolságokat. A felperes a hibásan kivitelezett támrendszer összeomlása miatt bekövetkezett kárának megtérítése iránt 2017-ben pert indított az alperes ellen a Kecskeméti Járásbíróságon. Ennek során a keresetet elutasító elsőfokú ítélet ellen előterjesztett fellebbezés folytán eljáró Kecskeméti Törvényszék a .../4. számú közbenső ítéletében megállapította az alperes kártérítési felelősségét a 2017. április 19-i káreseményből eredő kárigény tekintetében és a járásbíróságot a követelésösszegszerűségének a vizsgálatára és elbírálására utasította.

[4] A felperes keresetfelemelése és az alperes illetékességi kifogása folytán a per az elsőfokú bíróság előtt folytatódott, ahol a felperes a végső formában fenntartott keresetében mindösszesen 69 645 764 Ft kártérítés és ebből 35 675 067 Ft után 2017. július 1-től a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[5] Az alperes a kereset elutasítását kérte, mert vitatta a felperes által megjelölt kártételek felmerülését és összegét. Emellett 4 557 514 Ft erejéig beszámítási kifogást terjesztett elő arra hivatkozással, hogy a felperes a 2012-ben megkötött vállalkozási szerződésből eredő fizetési kötelezettségének ilyen összegben nem tett eleget. A felperes az alperes beszámítási kifogását elutasítani kérte. Egyrészt arra hivatkozott, hogy a vállalkozási szerződésből eredő fizetési kötelezettségének maradéktalanul eleget tett, másrészt pedig állította, hogy az alperes követelése elévült.

[6] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét részben, az alperes beszámítási kifogását pedig teljes egészében alaposnak találta. E döntését azzal indokolta, hogy a felperest megilleti bruttó 914 000 Ft kártérítés, amely az összedőlt támrendszer és a leszakadt védőháló építőipari bontási munkáinak 2017. évi árszinten megállapított költsége. Az összedőlt támrendszert – ugyancsak a 2017. évi árszinten – bruttó 14 543 371 Ft-ból, a jégfalat pedig bruttó 4 724 273 Ft-ból lehetett pótolni, amelyből le kell vonni az összedőlt támrendszer anyagából felhasználható maradványelemek 2017. évi értékét: nettó 2 968 452 Ft-ot. A káresemény következtében a felperes ültetvényén 190 db fa pusztult el, amelyek pótlása 2017. évi árszinten darabonként 3000 Ft, összesen pedig 570 000 Ft költséggel járt. A 190 db elpusztult fa 2017. évi várható termésének értéke 2 223 000 Ft, a kapcsolódó elmaradt költség pedig 190 000 Ft lett volna, így a kipusztult fák miatt elmaradt haszon a 2017. évben 2 033 000 Ft volt. A káresemény miatt az ültetvényen megmaradt további 1851 db fát is káros behatás érte, ami a termőfelület 40%-át érintette. Emiatt 8 662 680 Ft bevétel és 740 400 Ft költség maradt el, így a felperes 7 922 280 Ft haszontól esett el. Mivel az elpusztult fák 6 évesek voltak, az újból telepített fák pedig csak hozzávetőleg 6 év alatt érik el a termőképességüket, a káresemény miatt a felperes a 2018. és 2022. közötti években 11 143 880 Ft-tal kevesebb bevételhez jutott, ugyanakkor elmaradt 2 559 750 Ft költsége is, így 8 584 130 Ft elmaradt haszna keletkezett. A káresemény miatt a megmaradt fákon felülmetszést és egyéb mezőgazdasági kezelést is kellett végezni, amelynek együttes költsége bruttó 2 371 090 Ft volt. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a felperesnek a káreseménnyel összefüggésben keletkezett összes kárát 34 597 422 Ft-ban állapította meg, amelyből – az alperes eredményes beszámítási kifogása folytán – levont 4 557 514 Ft-ot. A felek nyilatkozatai alapján ugyanis a felperes terhére esett annak bizonyítása, hogy a beszámítási kifogásban megjelölt összeget is megfizette az alperesnek vagy azt valamilyen jogszerű okból – pl. az alperes hibás teljesítése miatt – tagadta meg, e kötelezettségét azonban nem teljesítette. Nem volt alapos az elévülési kifogása sem, mert az alperes díjkövetelése a felperes kártérítési követelésének esedékessé válásáig: 2017. április 19-ig nem évült el, ezért az alperes e követelését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 297. § (2) bekezdése alapján jogszerűen beszámíthatta a felperes követelésébe.

[7] A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte akként, hogy az ítéltábla az alperes marasztalását 36 757 970 Ft-tal emelje fel és az alperest a teljes marasztalási összeg után kötelezze 2017. július 1-től kezdődően a törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére.

[8] Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság tévesen határozta meg a tám- és jégfaló rendszer újjáépítési költségeit, mert nem a 2017. évi, hanem a jelenlegi árszintet kellett volna figyelembe vennie. Az 1959. évi Ptk-nak az elsőfokú bíróság által is felhívott szabályai ugyanis nem a már felmerült költségek, hanem a bekövetkezett vagyoni hátrány kiküszöböléséhez szükséges költségek megtérítésére kötelezik a károkozót. Mivel a károsult nem köteles megelőlegezni a káresemény miatt nála bekövetkezett károk kiküszöböléséhez szükséges költségeket, a bíróságnak az ítélethozatalhoz legközelebbi időpontban fennálló ár- és értékviszonyok alapján kell meghatároznia a károk kiküszöböléséhez szükséges költségek összegét, hiszen a károsult – az időközben jelentősen megváltozott árszint miatt – csak az így megállapított összegből tudja kiküszöbölni az őt ért hátrányokat. A jelen esetben dr. V. L. a kiegészített szakvéleményében a tám- és jégfaló rendszer újjáépítésének költségét a 2023. márciusi árakon nettó 29 610 787 Ft-ban állapította meg, ezért a felperes az alperes marasztalását erre az összegre kérte felemelni. Arra az esetre pedig, ha az ítéltábla ezt az

érvelését nem fogadná el, a keresetét kiterjesztette a 2017. évi árszinten meghatározott újjáépítési költségek után 2017. július 1-től járó késedelmi kamatokra. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság az újjáépítés költségeiből tévesen vonta le a sérült elemek maradványértékét is. Dr. V. L. szakértő ugyanis részben nem a perbeli ültetvényről készült fényképfelvételekre és nem konkrét tényadatokra, hanem csupán feltételezésekre alapította, hogy a támrendszer oszlopai nagyjából épék maradtak, ezért tévesen következtetett arra, hogy azokat el lehetett volna adni vagy más célra fel lehetett volna használni.

[9] Alapítan az elsőfokú ítéletnek a 2017. évi elmaradt haszonra vonatkozó része is. Az elsőfokú bíróság ugyanis K. Z. szakértő nyilatkozatára hivatkozással állapította meg azt, hogy ebben az esztendőben a káresemény miatt a megmaradt fák termésének csak a 40%-a pusztult el. A szakértő azonban nem azt állapította meg, hogy a tám- és jégháló rendszer összeomlása folytán a 2017. évi termés 40%-a semmisült meg, hanem azt, hogy a termőfelület 40%-a károsodott oly mértékben, hogy arról termés nem származhatott. Ez utóbbi azonban nem azt jelenti, hogy ebben az évben a várható termésnek csak a 40%-a esett ki, ezt ugyanis teljes mértékben cáfolja, hogy 2017-ben csupán minimális mennyiségű kajszit tudott eladni. Erre tekintettel helyesen állapította meg a G. Kft. szakértő azt, hogy 100%-os terméskiesése volt, amelyet M. M. tanú is alátámasztott, aki azt vallotta, hogy a károsodott jégháló lebontásakor is estek le termések. Ezért az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha kötelezte volna az alperest a szakértők által a 2017. évre megállapított teljes elmaradó bevételnek a szedési költséggel csökkentett összege, azaz 21 175 217 Ft megfizetésére.

[10] Tévesen határozta meg a fellebbezett határozat a 2018. és 2022. közötti években elmaradt hasznát is, mert a mezőgazdasági szakértő szerint a pótolta fák 6 év alatt válnak újra termővé, ezért – a fagykáros 2021. év figyelmen kívül hagyásával – 5 évre kellett volna meghatározni az elmaradt hasznát, ami a szakvéleményekben egy évre számított 2 785 970 Ft-ot figyelembe véve 13 929 850 Ft-ot jelent. A mezőgazdasági szakértők a 2018. és 2022. közötti időszakban elmaradt ráfordítások tekintetében ellentmondásos nyilatkozatokat tettek, ezért ezekre alapítva az elsőfokú bíróság tévesen vont le összesen 2 559 750 Ft-ot az öt jogszzerűen megillető 13 929 850 Ft elmaradt haszonból.

[11] Jogértő a beszámítási kifogásnak helyt adó elsőfokú döntés is. Az elsőfokú bíróság ugyanis nem értékelte azt a tény, hogy az alperes a beszámítani kívánt díjkövetelését az esedékessé válást követő több mint 11 év elteltével, a jelen per 5. évében terjesztette elő, amikor a követelés teljesítésével kapcsolatos bizonylatok már nem álltak rendelkezésre. Az időmúlásra tekintettel tehát az alperesnek kellett volna igazolnia, hogy a követelést miként tartotta nyilván, valamint azt is, hogy annak érvényesítése érdekében az elvárható módon járt el, mivel pedig ennek nem tett eleget, bizonyítottan kellett volna elfogadni, hogy a pénzkövetelés teljesítése megtörtént. Tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy őt terhelte a támrendszer teljeskörű és hibátlan teljesítésének bizonyítása, a rendszer megvalósítása és az átadás-átvétel lebonyolítása ugyanis a vállalkozó, azaz az alperes feladata volt, ami a peradatok szerint elmaradt. Erre tekintettel pedig a bizonyítás sikertelenségének következményét nem neki, hanem az alperesnek kell viselnie. Alapos volt az elévülési kifogása is, mert az alperes díjkövetelése 2017. május 30-án elévült, a perben érvényesített kárigények pedig ezt követően keletkeztek, ezért az alperes a beszámítási kifogásában megjelölt pénzkövetelését az 1959. évi Ptk. 297. § (2) bekezdése alapján nem érvényesíthette.

[12] Az alperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a felperes keresetének teljes egészében történő elutasítását, másodlagosan pedig az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

[13] Arra hivatkozott, hogy az összedőlt tám- és jéghálórendszer elbontásával felmerült építési munkák költségét az elsőfokú bíróság annak ellenére a dr. V. L. szakértői véleményében szereplő 2400 Ft-os óradíj alapulvételével határozta meg, hogy a felperes a 2021. október 13-i tárgyaláson maga is elismerte: ezeket a munkákat a saját munkavállalóival végeztette el, akiknek a csatolt munkaszerződések és bérpapírok szerint csak 858 Ft-os óradíjat fizetett. Erre tekintettel a felperes építőipari bontással felmerült kárát az elsőfokú bíróságnak ez utóbbi óradíj alapulvételével kellett volna meghatároznia.

[14] Alap nélkül kötelezte őt az elsőfokú bíróság az összedőlt tám- és jégháló rendszer újjáépítési költségeinek megtérítésére is, mert ezt a munkát a felperes – a saját előadása szerint – a mai napig sem végeztette el, hiszen erre vonatkozóan még árajánlatot sem szerzett be. Az újjáépítés tehát nem az ő hibájából, hanem a felperes saját elhatározása miatt maradt el, olyan költség megtérítésére pedig nem lehet kötelezni őt, amely sohasem fog felmerülni.

[15] Az elsőfokú bíróság a mezőgazdasági károk vizsgálata során megsértette az 1952. évi Pp. 177. § (1) és 182. § (2) bekezdéseit, mert ugyanazon szakkérdésre több szakértőt is kirendelt, továbbá annak ellenére figyelembe vette K. Z. szakvéleményét, hogy azt maga is aggályosnak minősítette. K. Z. és a G. Kft. szakértők önmagával és az iratokkal is ellentétes közös szakvéleményének helyességéhez ugyancsak nyomatékos kétség fér, mert e szakértők nem szakmai alapon alakították ki a közös álláspontjukat, hanem megfelelő indokolás nélkül egyszerűen csak „a középutat” választották.

[16] Az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg a káreseményt követően végzett mezőgazdasági bontási munkák költségét K. Z. szakvéleménye alapján, azt ugyanis – a fellebbezett határozat indokolásával ellentétben – e körben is vitássá tette, hiszen a szakértő elfogultsága miatt a teljes szakvéleményt aggályosnak minősítette, továbbá külön is sérelmezte, hogy a szakértő nem a felperes által kifizetett munkabérek alapján megállapított óradíjakkal számolt. Ezeket az érveket tehát az elsőfokú bíróság teljesen figyelmen kívül hagyta.

[17] Az elpusztult fák pótlási költségének meghatározása során az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg a sérült fák darabszámát, mert e körben figyelembe vette K. Z. aggályos szakvéleményét, amely a kifejtett okok miatt sérti az 1952. évi Pp. 182. § (2) bekezdését. A két kirendelt mezőgazdasági szakértő közös szakvéleménye pedig szintén aggályos, mert az nem szakmai indokokon alapul, hanem egyszerűen „a középútnak” felel meg. A szakértők teljes mértékben figyelmen kívül hagyták az általa beszerzett magánszakértői véleményt, valamint az annak alapjául szolgáló, a káreseményt követően készült drónfelvételeket, amelyek alapján becslési bizonytalanság nélkül meg lehetett volna állapítani a fák káresemény előtti darabszámát. A drónfelvételeket a kirendelt szakértők meg sem tekintették, az elsőfokú bíróság pedig nem oldotta fel a magánszakértői és a szakértői vélemények közötti ellentéteket. A kirendelt szakértők maguk is lehetségesnek tartották, hogy a legutolsó műholdfelvétel és a káresemény közötti hónapokban volt fapusztulás és

elismerték, hogy a mérésük bizonytalan, a műholdképek felbontása pedig alacsony, így az nem tesz lehetővé jelentős nagyítást. Erre tekintettel tévesen állapították meg, hogy a káresemény előtt csupán 59 db fa hiányozott az ültetvényről, a már korábban is hiányzó fák száma ugyanis valójában 358 db volt.

[18] Az elpusztult fák pótlási költségének megtérítésére azért sem lehetett volna kötelezni őt, mert a felperes egyszerre követelte a káresemény miatt megsemmisült fák és termés értékének, valamint az elmaradt hasznának a megtérítését, ezért a fák pótlásával felmerült költségének megtérítése a káronszerzés tilalmába ütközne. Ezt a költséget a kirendelt szakértők anélkül határozták meg darabonként 3000 Ft-ban, hogy az erre vonatkozó – a saját korábbi nyilatkozataiktól is eltérő – közös álláspontjukat megfelelő szakmai érvekkel alátámasztották volna, amelyre tekintettel pótlási költségként legfeljebb a G. Kft. által eredetileg megállapított 1500 Ft-ot lehetett volna figyelembe venni.

[19] Tévesen határozta meg az elsőfokú bíróság a felperes 2017. évi elmaradt hasznának összegét is. A káresemény bekövetkezését követően készült drónfelvételekből megállapíthatóan az ültetvényen nem 2100, hanem csak 2089 db fahely volt, amiből a káresemény időpontjában nem 59, hanem 358 db fa hiányzott, ezért az elsőfokú bíróság kárszámításában már a 2017. évi elmaradt bevétel alapjául szolgáló fák száma is helytelen. Téves az elsőfokú ítéletben elfogadott hiányzó termésmennyiség is. A G. Kft. ugyanis irreális termelési adatokkal számolt, mert figyelmen kívül hagyta, hogy a felperes által a későbbi években értékesített termés nemcsak a perbeli ültetvényen termett kajszit foglalja magában, hanem a felperes más ültetvényeinek termését és a más gazdáktól felvásárolt barackot is. Erre az elsőfokú bíróságnak külön is fel kellett volna hívnia a szakértő figyelmét, amelynek elmulasztásával megsértette az 1952. évi Pp. 181. § (1) bekezdését. A más ültetvényekről származó termésmennyiséget tehát nem lehetett volna elosztani a perbeli ültetvényen megmaradt fák számával, mert így a reálisnak mondható 22,5 kg/fa helyett az irreális 32 kg/fa termésmennyiség jött ki. Bár mindezt a két kirendelt szakértő „a középútnak” megfelelően, de szakmai indokok nélkül utóbb 30 kg/fa mennyiségre korrigálta, ezt is aggályosnak minősül. Téves a szakértők által megállapított 390 Ft/kg-os értékesítési ár is, a budapesti nagybani piaci árakat ugyanis nem igazolták, így 350 Ft/kg-os árral kellett volna számolni.

[20] Figyelembe kellett volna venni azt is, hogy az ültetvény termése 2017-ben fagykár miatt teljesen megsemmisült. Mindezt nemcsak az elsőfokú eljárás során és a fellebbezésben is részletesen előadott meteorológiai adatok, hanem a beszerzett magánszakvélemény és annak mellékletei is alátámasztották, ezeket azonban a szakértők – megfelelő meteorológiai adatok és szakmai indokok nélkül – figyelmen kívül hagyták, az elsőfokú bíróság pedig nem oldotta fel a szakvélemények és a magánszakértői vélemény közötti ellentmondásokat, ezt ugyanis nem mellőzhette volna arra hivatkozással, hogy a magánszakvélemény a felperes bevonása nélkül készült el. Bár a felperes kezdetben az ültetvény kedvező fekvésére hivatkozva tagadta a 2017. évi fagykárokat, utóbb úgy nyilatkozott, hogy fagyvédő gépekkel is rendelkezik, ez pedig ellentmond annak a szakértői megállapításnak, hogy a perbeli ültetvény a fekvése miatt védett volt a fagykárok ellen. Az is igazolja a 2017. évi fagykárt, hogy a felperes erre az évre nem vitásan 785 125 Ft kárenyhítő juttatásban és 422 430 Ft biztosítási díjtámogatásban részesült. Bár az elsőfokú bíróság felhívása ellenére csupán a perben releváns adatokat kitakarva csatolta be a kifizetésekkel kapcsolatban előterjesztett kérelmét, az ebből eredő bizonyítatlanságot – e felhívásnak megfelelően – az ő terhén kellett volna értékelni, ezért azt kellett volna megállapítani, hogy a felperes ezeket az összegeket a perbeli ültetvény 2017. évi fagykára miatt kapta. Erre

tekintettel ezen összegekkel egyrészt csökkenteni kellett volna a 2017. évben elmaradt bevételét, másrészt – figyelemmel arra is, hogy a felperes ténylegesen csak 1742 kg kajsziparackot értékesített 2017-ben – azt kellett volna megállapítani, hogy 2017. évben a termés nagy része már a káresemény bekövetkezése előtti tavaszi fagykár következtében megsemmisült, így a támrendszer összeomlása „lényegében termés nélküli üres fákat érintett”.

[21] Az elsőfokú bíróság a 2017. évi elmaradt bevételek mellett az ebben az esztendőben elmaradt ráfordításokat is tévesen határozta meg. A G. Kft szakértő szerint ugyanis a perbeli ültetvényre vonatkozóan évente 9 900 000 Ft technológiai költség merül fel, az elsőfokú bíróság azonban a felperes 2017. évi bevételéből csak 930 400 Ft szedési költséget vont le és semmivel nem indokolta, hogy miért találta megalapozatlannak további 8 969 600 Ft levonását. Mivel a felperes nem igazolta, hogy 2017-ben 9 900 000 Ft-ot fordított a perbeli ültetvényre, azt az elsőfokú bíróságnak teljes összegben le kellett volna vonnia az ez évi elmaradt bevételből.

[22] Téves az elsőfokú ítéletnek a 2018. és 2022. közötti években elmaradt haszonnal kapcsolatos része is. Ennek oka az, hogy a kirendelt mezőgazdasági szakértők – a kifejtett okok miatt – mind a megsemmisült fák darabszámát, mind az egy fára jutó termés mennyiségét tévesen határozták meg. Ehelyett a helyesen megállapított 341 Ft/kg-os értékesítési árat legfeljebb csupán 22,5 kg/fa éves termésmennyiségre lehetett volna felszámítani. A kirendelt szakértők és az elsőfokú bíróság nem vették figyelembe azt sem, hogy az ültetvényen három különböző fajta kajsziparack fa állt, amelyek eltérő mennyiségű termést produkáltak. Bár a G. Kft. szakértő szerint az ültetvényen talajhibák vannak, nem értékelte, hogy ezek jelentősen befolyásolják a fák fejlődését és a termésmennyiséget, amit műholdfelvételek is igazolnak, hiszen ezeken az látszik, hogy az ültetvény 2024-re sem vált egységessé és zárttá. Erre tekintettel a talajhibák miatt arányosan csökkenteni kellett volna a visszaültetett fák termésmennyiségét. A szakértők kifejezett felhívás ellenére figyelmen kívül hagyták annak lehetőségét is, hogy a fák ebben az időszakban egyéb okokból is elpusztulhattak, mint ahogy nem vizsgálták azt sem, hogy milyen a pótolta fák fajtája, az ugyanis befolyásolhatta azt, hogy azok mikor fordulnak termőre. A beszerzett magánszakvélemény ellenére nem vették figyelembe azt sem, hogy a pótolta fák a telepítést követő 3. évben már 1 kg, a 4. évben pedig 4-5 kg termést adhattak, amelyet ők maguk sem cáfoltak, így ezzel a mennyiséggel csökkenteni kellett volna a felperes 2018. és 2022. közötti években elmaradt hasznát.

[23] Erre tekintettel az ítéltáblának a szakértői bizonyítást eredménytelennek kell nyilvánítania és a felperes keresetét el kell utasítania, ha pedig ezzel nem ért egyet, akkor az elsőfokú ítéletet hatályon kívül kell helyeznie és az elsőfokú eljárást meg kell ismételtenie, hiszen a fellebbezett határozat sérti az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdés II. fordulatát, 164. § (1), 181. § (1) és 221. § (1) bekezdéseit.

[24] A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítéletnek az alperes által támadott részét helybenhagyni kérte. Arra hivatkozott, hogy az építőipari jellegű bontást – rendkívüli munkavégzés keretében – valóban ő és három munkavállalója végezték el, de ez nem mentesíti az alperest a bontási munkák pénzbeli egyenértékének megtérítése alól, amelynek összegét dr. V. L. helyesen számította ki. A tám- és jégháló rendszer újjáépítésének költségét az alperes sem jogalapjában, sem összecszerülésében sem ismerte el, ezért ezt a

követelését jelen perben kellett érvényesítenie, olyan kötelezettsége pedig nincs, hogy az ebből eredő kárának megtérítése előtt megelőlegezze ezeket a kiadásokat és újjáépítse a rendszert. Az elsőfokú bíróság elutasította az alperes azon kérelmét, amely K. Z. szakértő kizárására irányult, e szakértő által készített szakvélemény felhasználásának tehát nem volt eljárásjogi akadálya, az pedig, hogy a szakértők miként alakították ki a közös szakmai álláspontjukat, nem tette aggályossá a szóbeli nyilatkozataikat. K. Z. helyesen határozta meg a komoly fizikai igénybevétellel járó kertészeti bontás ellenértékét is. A szakértők részletesen megindokolták, hogy miért nem tartják alkalmasnak az alperes által hivatkozott drónfelvételt a fapusztulásból eredő kár mértékének megállapítására, valamint magyarázatot adtak arra is, hogy a 2017. évben miért nem volt fagykár az ültetvényen. Az, hogy az alperes ezzel nem ért egyet, nem jelenti azt, hogy a szakértők álláspontja aggályos. A fagykár bekövetkezését az is cáfolja, hogy ezen a címen 2017-ben nem kapott biztosítási összeget, kárenyhítési céllal pedig az összes kajsziültetvényére csupán 189 559 Ft támogatásban részesült. A szakértők 2025. június 11-én előadott szóbeli nyilatkozata szerint a 2017. évi technológiai költség nem 9 900 000 Ft, hanem csak 3 300 000 Ft volt, amelyet nem lehet elvonni az elmaradt haszonból, mert ez a ráfordítás termésértékesítés hiányában nem térült meg. A szakértők a tényadatok alapján helyesen határozták meg az ezt követő évekből elmaradt haszon mértékét is, amelyet az alperes talajhibákkal és egyéb fapusztulási okokkal kapcsolatos alaptalan feltételezései nem tettek aggályossá.

[25] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében maga is helybenhagyni kérte az elsőfokú ítéletnek a felperes által támadott részét. Arra hivatkozott, hogy az újjáépítési költségek időmúlás miatt bekövetkezett növekedése sem a bírói gyakorlat, sem pedig a jogirodalom szerint nem hárítható át rá, a felperes e körben előterjesztett keresetváltoztatása pedig nem megengedhető. A dr. V. L. szakvéleményében található betonoszlop-fotókat eredetileg R. L. szakértő készítette, a felperes pedig sem e fényképek elkészülésekor, sem R. L. szakvéleményének megismerése után nem vitatta, hogy e fotók – e szakvéleménynek megfelelően – a perrel érintett káreseményben megsérült oszlopokat ábrázolják. A G. Kft. szakvéleménye alapján nem foghat helyt az a fellebbezési érvelése sem, amely szerint további egy évnyi elmaradt haszonra jogosult. A felperes 2017-ben azért tudott csupán 1742 kg kajszit eladni, mert az ültetvény termése fagykár miatt megsemmisült, így az ebből eredő kárát nem a tám- és jégáló rendszer összedőlése okozta. A felperes többször is elismerte a támrendszer hiánytalan kiépítését, ennek ellenére maga nyilatkozott úgy, hogy annak díjából nem egyenlítette ki a beszámított részt, azt pedig nem igazolta, hogy ezt milyen jogalapon mulasztotta el, továbbá alaptalan volt az elévülési kifogása is.

[26] Az ítéltábla a fellebbezéseket az 1952. évi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a fellebbezési kérelmek és ellenkérelmek korlátai között bírálta felül, ezért kizárólag abban foglalt állást, hogy az elsőfokú ítéletet a felperes fellebbezésében és az alperes elsődleges fellebbezésében foglalt okokból az ott írt módon meg kell-e változtatni vagy azt az alperes másodlagos fellebbezésében kifejtettek miatt hatályon kívül kell helyezni és az elsőfokú eljárást meg kell ismételni. Ennek eredményeként az alperes másodlagos fellebbezését alaptalannak, a felperes fellebbezését és az alperes elsődleges fellebbezését pedig részben alaposnak ítélte.

[27] Ahogy azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította: a Kúria által hatályban tartott jogerős közbenső ítéletet követő eljárásban már nem lehetett vitássá tenni, hogy az alperes köteles megtéríteni a felperes részére mindazt a kárt, amely őt az alperes által létesített támrendszer és az arra utóbb ráépített jégáló 2017. április 19-én történt összeomlásából

eredően érte. Ezen eljárás során tehát kizárólag azt kellett eldönteni, hogy a felperest milyen összegű kártérítés illeti meg, amelyet az elsőfokú bíróság meg is tett. Az általa hozott döntéssel azonban az ítéltábla csak részben értett egyet, ennek indokait pedig kártérítési tételenként külön fejti ki.

[28] A felperes a módosított keresetében az összeomlott tám- és jégháló rendszer elbontásához szükséges építőipari munkák ellenértékéeként 1 490 472 Ft kártérítést követelt, amelyet az elsőfokú bíróság 914 000 Ft erejéig alaposnak talált. Ezt a döntést a felperes elfogadta, az alperes azonban nem, ennek okát ugyanakkor kizárólag abban jelölte meg, hogy az elsőfokú bíróság 2400 Ft-os óradíjjal számolt, így figyelmen kívül hagyta, hogy ezt a munkát a felperes a saját munkavállalóival végeztette el, akiknek – a fellebbezésében vitássá nem tett 300 munkaóra – 858 Ft/óra átlagos munkabért fizetett. Ezzel az érveléssel az ítéltábla nem értett egyet. Kétségtelen, hogy az építőipari jellegű bontási munkákat a felperes a saját munkavállalóival együtt maga végezte el (pl.: keresetlevél 2. oldal utolsó bekezdése, Kecskeméti Járásbíróság .../12. számú jegyzőkönyvében rögzített felperesi nyilatkozatok és tanúvallomás). Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a felperes kártérítésként csak azon összeg megtérítését kérheti, amelyet a munkavállalóinak munkabérként kifizetett. Épp ellenkezőleg: mind a jogirodalom, mind pedig a bírói gyakorlat szerint „a károsult kárenyhítési költségként akkor is követelheti a piaci áron számított (azaz a költségeket és a nyereséget egyaránt lefedő) munkadíjat a károkozótól, ha a dolgot maga a károsult javította meg” (Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog, HVG-Orac, Bp., 2015., 743. oldal, BH1996.313., BDT2000.169.). Ebből az következik, hogy az építőipari bontási munkákat nem a felperes által a munkavállalóinak kifizetett átlagos órabér alapján kellett elszámolni, ez esetben ugyanis a felperes saját munkája ellentételezés nélkül maradt volna. Ehelyett azt az óradíjat kellett alkalmazni, amelyet e munkákért a felperesnek harmadik személy részére ki kellett volna fizetnie, ez pedig – a másodfokú eljárásban nem vitásan – nettó 2400 Ft/órának felelt meg. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen számította ki, hogy a felperest az építőipari bontásra tekintettel 300 munkaóra nettó 720 000 Ft + áfa kártérítés illeti meg, amely azonban nem 914 000 Ft, hanem 914 400 Ft. Ezt a számítási hibát ugyanakkor az ítéltábla nem javíthatta ki, hiszen kötve volt a felperes fellebbezéséhez, aki kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a megítélt 914 000 Ft-ot elfogadja. Emiatt e kártérítési tétel tekintetében az ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[29] A felperes a módosított keresetében az összeomlott tám- és jégháló rendszer újraépítésének költségeként – az elbíráláskori ár- és értékviszonyok alapulvételével – 29 610 787 Ft kártérítést követelt. Ezen összegből az elsőfokú bíróság – a károkori ár- és értékviszonyokat alkalmazva – 13 116 787 Ft-ot ítélt meg, amelyből 11 451 474 Ft a támrendszer és 3 719 900 Ft a jégháló rendszer újraépítésének 2017. évi költsége volt, ebből pedig – az összeomlott rendszerelemek maradványértékéeként – levont 2 968 452 Ft-ot. Ezt az elszámolást egyik fél sem fogadta el.

[30] Az alperes arra hivatkozott, hogy a felperes nem építette újjá az összeomlott rendszert és ezt nem is akarja megtenni, így nem tarthat igényt e munkák ellenértékének megtérítésére. Ezzel az érveléssel azonban az ítéltábla nem értett egyet. Mind a jogirodalom, mind pedig a bírói gyakorlat szerint ugyanis a károsult akkor is követelheti a kár kiküszöböléséhez szükséges költséget, ha az ehhez szükséges munkákat a per és az ítélelhozatal időpontjában még nem végeztette el, továbbá nem köteles arra sem, hogy a neki ezen a jogcímen megítélt kártérítést a kár kiküszöbölésére fordítsa (Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog, HVG-Orac, Bp., 2015., 743. oldal, BH2022.155. [51] és [52] bekezdései,

BH2024.84. [32] bekezdése). Ebből az következik, hogy ezt a kártérítési tételt nem lehetett alaptalannak tekinteni csak azért, mert a felperes még nem építtette újra az alperes hibájából összeomlott tám- és jégháló rendszert, továbbá abban az esetben sem lehetett volna keresetet elutasító döntést hozni, ha a felperesnek nem is állna szándékában az újjáépítés, hiszen az ilyen jogcímen kapott kártérítést szabadon felhasználhatja, vagyis azt nem köteles a rendszer újjáépítésére fordítani.

[31] A felperes azért sérelmezte az elsőfokú ítéletben foglalt elszámolást, mert állítása szerint az ítélelhozatalakor fennálló ár- és értékviszonyokat kellett volna alkalmazni. Ezzel az érveléssel az ítéltábla egyetértett. A bírói gyakorlat szerint ugyanis az értékviszonyok jelentős megváltozása esetén a kártérítés mértékét nem a kár bekövetkezésekor, hanem az ítélelhozatalakor fennálló ár- és értékviszonyok alapulvételével kell meghatározni, kivéve, ha a károsult felróhatóan késlekedik az igényérvényesítéssel (pl.: EBH2009.2041., BH2023.158. [54] bekezdése). Az alperes maga is elismerte, hogy a kár bekövetkezésékor fennálló ár- és értékviszonyok utóbb jelentősen megváltoztak (Kecskeméti Törvényszék .../16. számú beadvány 8. oldalának 4. bekezdése), amely a 2017. óta kialakult jelentős inflációra tekintettel köztudomásúnak is minősül. Erre tekintettel az ítélelhozatalakor fennálló ár- és értékviszonyok alkalmazását kizárólag akkor lehetett volna megtagadni, ha a felperes felróhatóan késlekedett volna az igényérvényesítéssel. Ilyen késedelem azonban nem történt, hiszen a rendszer 2017. április 19-én omlott össze, a felperes pedig az újjáépítési költségek megtérítése iránt már 2017. november 30-án pert indított. Az, hogy a per elhúzódott, nem minősül igényérvényesítési késedelemnek, mint ahogy az sem, hogy a felperes a per alatt (akár önerőből, akár pályázati források útján) nem építtette újjá az alperes hibájából összeomlott rendszert, erre ugyanis – a már kifejtett okok miatt – nem is kötelezhető.

[32] Erre tekintettel az ítéltábla nem a kár bekövetkezésekor, hanem az ítélelhozatalakor fennálló ár- és értékviszonyok alapulvételével határozta meg az újjáépítési költségeket, amelynek során elfogadta dr. V. L. 22. sorszám alatt benyújtott, majd 31. és 46. sorszámok alatt írásban, 45. sorszám alatt pedig szóban is kiegészített aggálymentes szakvéleményét. Ezt a szakértői véleményt az alperes alap nélkül vitatta. A szakértő ugyanis azt határozta meg, hogy a felek között létrejött szerződésben foglalt műszaki tartalommal rendelkező támrendszert mennyiből lehetne újjáépíteni a 2023. évben. Ennek során a szerződésben foglalt értékeket aktualizálta a 31. sorszámú kiegészítő szakvélemény 6. oldalán kifejtett számítási metódus alapján, amelynek helyességét az alperes önmagában a saját állításaival nem tudta megkérdőjelezni. Elfogadta az ítéltábla a szakértőnek a 31. sorszámú kiegészítő szakvélemény 6. oldalán és a 46. sorszámú kiegészítő szakvéleményben levezetett számításait a támrendszerhez tartozó jégháló újjáépítésének 2023. évi költségei tekintetében is, hiszen azt két ajánlat átlagának alapulvételével, aktualizált módon határozta meg. Azt pedig, hogy a 2023. évi újjáépítési költségek megfelelnek az ítélelhozatalakor fennálló ár- és értékviszonyoknak, a felperes a fellebbezésében kifejezetten elismerte. Erre tekintettel az ítéltábla a tám- és jégháló rendszer újjáépítésének költségeit nettó 22 345 357 Ft + 7 265 431 Ft, azaz 29 610 787 Ft-ban állapította meg.

[33] Bár a felperes a fellebbezésében sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság levonta az újjáépítési költségekből az összeomlott rendszer elemek maradványértékét, vagyis 2 968 452 Ft-ot, ez az érvelése nem volt alapos. Az 1959. évi Ptk. 355. § (4) bekezdéséből ugyanis az következik, hogy a kártérítés mértékét csökkenteni kell a maradványértékkel, azaz a károsodott dolognak a káreseményt követően megmaradt vagyoni értékével. Márpedig dr. V. L. 22. sorszám alatt benyújtott, majd 31. és 46. sorszámok alatt írásban, 45. sorszám alatt

pedig szóban is kiegészített aggálymentes szakvéleménye szerint a teljes rendszer 75%-ban, ún. harmadáron újrahasznosítható maradt, amely a betonoszlopokat jelenti. Az ugyanis, hogy ezen oszlopok jelentős része a földfelszínen vagy ahhoz közel eltört, a szakértő szerint nem változtatott azon, hogy a fennmaradó 4-4,5 méteres oszloprészek piaci értékkel bíró, jó minőségű termékek voltak, amelyeket akár kisebb növények mellett, akár kerítésként hasznosítani lehetett (45. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal 13-14., 4. oldal 4-5. és 5. oldal 3-6. bekezdései). Ezt a szakértői megállapítást nem tette aggályossá az felperes azon nyilatkozata, hogy ő ily módon nem tudta és nem is akarta hasznosítani a megmaradt oszloprészeket, mert ebben az esetben – a szakértő által kimunkált ún. harmadáron – eladhatta volna azokat másnak. Alap nélkül állította a felperes azt is, hogy a 22. sorszámú szakvélemény egyes fényképfelvételei nem a perbeli oszlopokat ábrázolják. Ahogy ugyanis azt az alperes a 36. sorszámú beadványában helyesen kifejtette: ezeket a fotókat már dr. R. L. szakvéleménye is tartalmazta, méghozzá „bontás után tárolt oszlopként”, ezt pedig a felperes nem kifogásolta. Amennyiben pedig ezek a fényképek mégsem a perbeli oszloprészeket ábrázolnák, az szintén nem érintené dr. V. L. szakvéleményének aggálymentességét, mert a szakértő nem csupán ezen fotók, hanem a szakértői véleményében megjelölt egyéb bizonyítékok (pl.: légifelvételek) alapján is dolgozott, a megállapításait tehát nem lehet „feltételezésnek” minősíteni.

[34] Erre tekintettel az ítéltábla a 29 610 787 Ft-ban megállapított újjáépítési költségből levont 2 968 452 Ft maradványértéket, hiszen a kárkori ár- és értékviszonyok között ilyen vagyoni érték maradt a felperesnél. Emiatt a felperest ezen a jogcímen 26 642 335 Ft kártérítés illeti meg.

[35] A felperes a módosított keresetében több tételnyi mezőgazdasági kár megtérítésére is igényt tartott, e keresetének pedig az elsőfokú bíróság részben helyt is adott. Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet ezen rendelkezéseit az egyes kártérítési tételektől függetlenül is vitatta. Az egyik érve az volt, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az 1952. évi Pp. 177. § (1) és 182. § (2) bekezdéseit, mert egy szakkérdésre több szakértőt alkalmazott, továbbá felhasznalta K. Z. szakvéleményét is annak ellenére, hogy azt aggályosnak minősítette. Ezzel az érveléssel azonban az ítéltábla nem értett egyet.

[36] Az 1952. évi Pp. 177. § (1) bekezdésének második mondata valóban kimondja, hogy rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni, több szakértőt csak különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni. Bár mindez azt jelenti, hogy azonos szakkérdésre nem lehet több szakértőt igénybe venni, e szabály alól van kivétel: az az eset, ha az első szakvélemény aggályosságát nem lehetett kiküszöbölni (Kiss Daisy - Németh János (szerk.): Nagykomentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez, Jogtár formátum, 177. §-hoz fűzött kommentár 13. pontja). Márpedig jelen esetben épp ez történt. Az elsőfokú bíróság ugyanis K. Z.-nak az egymástól jól elkülöníthető mezőgazdasági szakkérdésekben adott szakvéleményét egyes szakkérdések esetében aggályosnak minősítette, ezért a G. Kft. személyében új szakértőt rendelt ki, aki ez utóbbi szakkérdésekben szakvéleményt adott. Mivel azonban a felek ez utóbbi szakértői vélemény helyességét is megkérdőjelezték, az elsőfokú bíróságnak intézkednie kellett az aggályok kiküszöbölése érdekében, amelyet akként tett meg, hogy a felperes indítványára együttesen hallgatta meg a két szakértőt. Ennek az lett az eredménye, hogy K. Z. és a G. Kft. több tárgyalási határon közös szakmai álláspontot alakítottak ki, így végül egy együttes szóbeli szakvéleményt adtak. Mindez nem sérti az 1952. évi Pp. 177. § (1) bekezdését, mert a két szakértő együttes szóbeli szakértői véleményét a külön-külön adott szakvéleményeik aggályosságának kiküszöbölése érdekében kellett

beszerezni, ez pedig nem ellentétes ezzel a jogszabályi rendelkezéssel. Az elsőfokú bíróság nem sértette meg az 1952. évi Pp. 182. § (2) bekezdését sem, mert K. Z. szakvéleményének aggályosnak minősített részeit nem használta fel, hanem e körben a két szakértő együttes szóbeli szakvéleménye alapján hozott ítéletet. Az pedig, hogy a többi szakkérdés esetében K. Z. szakvéleményére támaszkodott, szintén nem volt ellentétes az 1952. évi Pp. 182. § (2) bekezdésével, mert ezek a szakkérdések jól elkülöníthetőek voltak a szakértői vélemény aggályosnak minősített részeiben megválaszolt szakkérdésektől, a szakvélemény ezen részének aggályossága tehát nem kérdőjelezte meg a szakértői vélemény többi részének bizonyító erejét.

[37] Bár az alperes állította azt is, hogy a két szakértő szakmai levezetés nélkül, „a középútnak” megfelelően alakították ki a közös álláspontjukat, az ítéltábla ezzel érveléssel sem értett egyet. A szakértők ugyanis minden esetben logikus és okszerű magyarázatot adtak arra, hogy min alapul a közös szakmai állásfoglalásuk, amelyre az ítéltábla az egyes mezőgazdasági kártételek esetében külön is ki fog térni.

[38] Alaptalannak bizonyult az alperes azon általános jellegű kifogása is, hogy az elsőfokú bíróság nem foglalkozott a magánszakvéleményekkel. Arra helyesen utalt, hogy a bírói gyakorlat szerint a magánszakvélemény alkalmas lehet a kirendelt szakértő véleményének megkérdőjelezésére, ezért azt ütköztetni kell a szakvéleménnyel, az ellentmondásokat pedig fel kell oldani (pl.: BH2002.175., Kúria .../5. [24] bekezdése). Az tehát, hogy a magánszakvélemények a felperes bevonása nélkül készültek, a fellebbezett határozat indokolásával ellentétben nem volt elegendő ahhoz, hogy azokat figyelmen kívül lehessen hagyni. Az azonban, hogy az elsőfokú bíróság e körben téves jogi álláspontra helyezkedett, nem jelenti azt, hogy nem végezte el a szükséges eljárási cselekményeket. Épp ellenkezőleg, ahogy azt az elsőfokú ítélet indokolása is tartalmazza: a magánszakvéleményeket megismertette az együttes szakvéleményt kialakító szakértőkkel, akik megnyugtatóan feloldották a magánszakvélemények és a szakvéleményük közötti ellentmondásokat. Kétségtelen, hogy a feloldás módját az elsőfokú bíróság a fellebbezett határozat indokolásában nem részletezte, ezt a hiányosságot azonban az ítéltábla pótolhatta a másodfokú eljárás során, hiszen az ehhez szükséges adatok rendelkezésre álltak, így a hiányos indokolás nem adott alapot az elsőfokú eljárás megismétlésére. Ezekre az indokokra az ítéltábla az egyes kártételeknél külön fog kitérni.

[39] Az alperes a fellebbezésében – általános jelleggel – azt is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a K. Z.-nal szemben előterjesztett elfogultsági kifogásait, ez azonban nem igaz. Az elsőfokú bíróság ugyanis a 100-I. sorszámú végzésében elutasította az alperes ezen szakértő kizárása érdekében előterjesztett elfogultsági kifogását, majd a 145-I. sorszámú végzésében elutasította az alperes által ezen szakértő kizárása érdekében előterjesztett ismételt elfogultsági kifogást is. Ezen végzéseket és az azokban kifejtett indokolást pedig az alperes a fellebbezésében külön nem támadta, így erre a fellebbezések és fellebbezési ellenkérelmek korlátai között eljáró ítéltáblának nem kellett kitérnie.

[40] Az első mezőgazdasági kártétel az alperes hibájából összeomlott tám- és jégháló rendszer elbontásához szükséges kertészeti munkák ellenértéke volt, amelyet a felperes a módosított keresetében 2 869 430 Ft összegben kért megtéríteni. Ebből az elsőfokú bíróság 2 371 090 Ft megfizetésére kötelezte az alperest, amelyet a felperes elfogadott, az alperes

azonban nem. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság e körben tévesen minősítette nem vitatottnak K. Z. szakvéleményét, hiszen azt vitássá tette egyrészt a szakértő elfoglaltsága miatt, másrészt pedig azért, mert a szakértő nem a felperes által kifizetett átlagos munkabérnek megfelelő óradíjat alkalmazta. Ezzel az érveléssel az ítéltábla nem értett egyet. Először is: az elsőfokú bíróság – a kifejtettek szerint – elutasította az alperesnek a K. Z. szakértő kizárása iránt előterjesztett elfoglaltsági kifogásait, ezeket a végzéseket pedig az alperes a fellebbezésében nem sérelmezte. Erre tekintettel elfoglaltságra hivatkozással nem lehetett mellőzni K. Z. szakvéleményének figyelembe vételét. Másodszor: az elsőfokú bíróság nem tévedett akkor sem, amikor a kertészeti bontási munkálatok tekintetében aggálymentesnek minősítette K. Z. szakvéleményét. Az általa megállított munkaóraszámot ugyanis mindkét fél elfogadta, erre az óraszámra pedig – a kifejtett okok miatt – nem a felperes által a munkavállalóinak kifizetett átlagos órabért kellett felszámítani, ez esetben ugyanis a felperes saját munkája ellentételezés nélkül maradt volna. Ehelyett azt az óradíjat kellett alkalmazni, amelyet e munkákért a felperesnek harmadik személy részére ki kellett volna fizetnie (Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog, HVG-Orac, Bp., 2015., 743. oldal, BH1996.313., BDT2000.169.). Ebből az következik, hogy a kertészeti bontási munkákat – az elsőfokú bíróság álláspontjának megfelelően – a Keczkó Zoltán szakértő által kimunkált óraszám és óradíj alapján kellett elszámolni, ezért az alperes fellebbezése e körben sem volt alapos.

[41] A második mezőgazdasági kártétel az elpusztult fák pótlásának költsége volt, amelyet a felperes a módosított keresetében 570 000 Ft-ban kért megtéríteni. Ezt az elsőfokú bíróság elfogadta, amelyet az alperes a fellebbezésében több okból is sérelmezett.

[42] Elsőként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság az elpusztult fák számának, értékének és pótlási költségének meghatározásakor figyelembe vette K. Z. szakvéleményét is annak ellenére, hogy azt korábban ő maga is aggályosnak minősítette. Ezzel az érveléssel az ítéltábla nem értett egyet. A fellebbezett határozat indokolásából ugyanis kitűnik, hogy az elsőfokú bíróság e körben nem K. Z. szakvéleményét fogadta el, hanem azt az együttes szóbeli szakértői véleményt, amelyet e szakértő a G. Kft-vel közösen alakított ki (202. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3-5. oldalai).

[43] Bár az alperes a fellebbezésében állította azt is, hogy ez az együttes szakvélemény aggályos, az ítéltábla ezzel az érveléssel sem értett egyet. Azt ugyanis, hogy a perbeli ültetvényen mennyi fa állt a káresemény bekövetkezésekor és mennyi pusztult el a káresemény miatt, a szakértők a rendelkezésre álló bizonyítékokból logikusan és okszerűen vezették le. Ahogy azt az elsőfokú ítélet is helyesen tartalmazza: e körben egymástól függetlenül egyikük sem tartotta perdöntőnek a felperes által a káreseményt követően készített fénykép- és drónfelvételeket. Mindezt – az alperes fellebbezésével ellentétben – nemcsak azzal indokolták, hogy az összeomlott jéghálón lévő hó akadályozta a fák pontos számának megállapítását, ez az érv ugyanis téves, hiszen a fotók egy részén valóban nincs hó. Az az érvelés azonban már logikus és okszerű, hogy a drónfelvételeken látható háló akadályozta a fák pontos számának megállapítását, mint ahogy az is, hogy ebben az időpontban még nem volt kilombosodva a teljes állomány, sőt: a drónfotók készítésekor abban sem lehetett még állást foglalni, hogy melyik fa marad meg a káresemény után és melyik nem. Ezzel szemben a két kirendelt szakértő által – egymástól függetlenül – alapul vett műholdfelvételeken a perbeli ültetvénynek nem csupán egyetlen kiragadott pillanatnyi időállapota látható, hanem hosszabb időtávon keresztül nyomon követhetők a változásai, amelyet nem zavart sem a kifeszített, sem pedig az összedőlt jégháló (200. sorszámú

tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal 1-9. bekezdései, 202. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal utolsó előtti és utolsó, 4. oldal 8-11., 5. oldal 2-4. bekezdései). Erre tekintettel a szakértők logikus és okszerű magyarázatot adtak arra, hogy a magánszakértővel szemben miért a műholdfotók és miért nem a drónfelvételek alapján becsülték meg azt, hogy hány fa volt a perbeli ültetvényen a káresemény előtt és mennyi maradt meg a káresemény után. Emiatt a drónfotók alapján elkészített magánszakvélemény nem volt alkalmas arra, hogy e körben megkérdőjelezze az együttes szakvélemény aggálymentes bizonyító erejét.

[44] Nem értett egyet az ítéltábla az alperes azon fellebbezési érvelésével sem, amely szerint a két szakértő szakmai levezetés nélkül alakított ki közös álláspontot a káreseményben elpusztult fák számát illetően. Ezt ugyanis egyértelműen cáfolta az, hogy a szakértők a műholdfelvételek felbontásából eredő 5%-os becslési bizonytalanságra tekintettel jutottak arra a következtetésre, hogy az általuk külön-külön becsült mennyiségek helyett 190 db fa pusztult el a tám- és jégfaló rendszer összeomlása miatt. Erre tekintettel az együttes szakvélemény ezen része is szakmai érveken alapult, amelyek helyességét az alperes nem tudta megcáfolni. Alap nélkül hivatkozott arra is, hogy a káreseményt megelőző legutolsó műholdfelvételek készítésének időpontja (2016 augusztusa) és a rendszer összeomlása között más okból is elpusztultak fák. Ahogy ugyanis azt a szakértők logikusan és okszerűen kifejtették: a perbeli ültetvényt megfelelően kezelt, öntözött, beállt állapotban érte a káresemény, amelyen nem lehetett nyomát találni egyéb okból bekövetkezett fapusztulásnak (200. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldal 12., 6. oldal 2-3. bekezdései).

[45] Alaptalannak bizonyult az a fellebbezési hivatkozás is, hogy a felperes teljes kártérítéshez jutott az elpusztult fák és termés értéke, valamint a kiesett termés miatt elmaradt haszon megtérítése útján, így a káronszerzés tilalma folytán már nem tarthatott igényt az elpusztult fák pótlási költségére. A felperes ugyanis nem kérte az elpusztult fák értékének megfelelő vagyonszőkenés megtérítését, hanem csupán az elpusztult fák pótlásához szükséges költségeire tartott igényt, így fel sem merülhetett annak lehetősége, hogy kétszeres kártérítést kapjon.

[46] Nem foghatott helyt az a fellebbezési érvelés sem, hogy a két kirendelt szakértő szakmai levezetés nélkül alakított ki közös álláspontot az elpusztult fák pótlási költségeinek összegszerűségére vonatkozóan. A 2025. április 9-én megtartott tárgyaláson ugyanis számot adtak arról, hogy milyen szakmai megfontolások miatt állapították meg az elpusztult fák pótlásának költségét 3000 Ft/db összegben (202. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldala), ezen érvekkel szemben pedig az alperes a fellebbezésében nem hozott fel ellenérveket, így az együttes szóbeli szakvélemény helyességét e körben sem tudta cáfolni. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen számította ki, hogy a felperest az elpusztult fák pótlásának költségeként 190 db X 3000 Ft/db, azaz 570 000 Ft kártérítés illeti meg.

[47] A harmadik mezőgazdasági kártétel a tám- és jégfaló rendszer összedőlése miatt elmaradt 2017. évi haszon volt, amelyet a felperes a módosított keresetében 21 175 217 Ft-ban kért megtéríteni. Ebből az elsőfokú bíróság 9 955 280 Ft megtérítésére kötelezte az alperest, amelyből 2 223 000 Ft az elpusztult 190 db fa termésének kiesése miatt elmaradt haszon, 7 922 280 Ft pedig a megmaradt 1851 db fa termésének részbeni pusztulása folytán elmaradt haszon volt.

[48] A felperes elfogadta, hogy az elsőfokú bíróság az elpusztult 190 db fa termésének kiesése miatt 2 223 000 Ft elmaradt haszonból eredő kár megtérítésére kötelezte az alperest, azt azonban már sérelmesnek találta, hogy az elsőfokú ítélet szerint a megmaradt 1851 db fán lévő termés csupán 40%-ban semmisült meg, kifejtette ugyanis, hogy a termés ezen része is teljesen elpusztult. Az alperes a 2017. évi elmaradt haszon tárgyában meghozott elsőfokú döntést szintén több okból sérelmezte, mert álláspontja szerint az elsőfokú bírság mind az elmaradt bevételek, mind pedig az elmaradt ráfordítások mértékét tévesen határozta meg. Az ítéltábla a felek fellebbezési érveit részben alaposnak találta.

[49] Az elmaradt haszon mértékének megállapításához elsőként azt kellett meghatározni, hogy a felperes a káresemény miatt mekkora bevételtől esett el. E körben mindenekelőtt annak volt jelentősége, hogy mennyi fa pusztult el a tám- és jégfaló rendszer összeomlása miatt és mennyi maradt meg. Ezt az elsőfokú bíróság – a kifejtett okok miatt – helyesen állapította meg, így az alperes ezzel ellentétes fellebbezési érvelése nem volt alapos.

[50] A 2017. évi elmaradt bevétel mértékének meghatározásához állást kellett foglalni abban is, hogy a káresemény hiányában mennyi termés lett volna a perbeli ültetvényen. E körben először is azt kellett eldönteni, hogy ebben az esztendőben egy fán mennyi barack termett volna meg, ha nem omlik össze a tám- és jégfaló rendszer. Erre a kérdésre a szakértők annak figyelembevételével adtak választ, hogy az ezt követő években mennyi termést értékesített a felperes. Ahogy azonban arra az alperes helyesen rámutatott: ennek során nem értékelték, hogy a felperesnek nem csupán ez az egy barackültetvénye volt. A Kecskeméti Törvényszékhez 2021. november 22-én benyújtott .../8. számú beadványához csatolt, 2017. május 15-én kelt egységes államkincstári kérelemben ugyanis azt tüntette fel, hogy a perbeli ültetvény (9. tábla) mellett az 1., 5., 6. és 13. táblában is barackfái vannak, amelyek ekkor még nem fordultak termőre. Az ezt követő években azonban a felperes ezekből a táblákból is értékesíthetett barackot, amelynek sem a szakértők, sem pedig az elsőfokú bíróság nem járt utána. Erre tekintettel az ítéltábla a másodfokú eljárás során e körben nyilatkozattételre és további bizonyítékok benyújtására hívta fel a felperest, aki elismerte, hogy a perrel érintett időszakban ezekből a táblákból is értékesített barackot, azt pedig, hogy mikortól és mennyit, a Gf.6. sorszám alatti beadványában igyekezett levezetni. E beadványra az alperes Gf.8. sorszám alatt észrevételt nyújtott be, amelyben egyrészt vitássá tette a felperes Gf.6. sorszám alatt előadott új tényállításait, másrészt kitért arra is, hogy a felperes – az észrevételben hivatkozott cikkben foglalt nyilatkozata szerint – nemcsak termel, hanem más gazdáktól fel is vásárol terményeket, így a szakértők által figyelembe vett eladott mennyiség nemcsak olyan barackot foglal magában, amelyet ő maga máshol termelt meg, hanem olyat is, amelyet más gazdáktól vásárolt fel. Erre tekintettel az alperes e körben a bizonyítás nagymértékű továbbfejlesztését indítványozta.

[51] Az ítéltábla egyetértett az alperes azon érvelésével, amely szerint a 2017. évet követő esztendőben eladott barack mennyisége alapján nem lehet megállapítani, hogy 2017-ben és az ezt követő években mennyi barack termett volna a perrel érintett ültetvényen. Ennek oka az, hogy a felperes más ültetvényeken is termelt barackot, valamint más gazdáktól is vásárolt barackot, az általa eladott mennyiség tehát nemcsak a perbeli ültetvényen termett terményt foglalja magában. Annak tisztázása pedig, hogy az eladott mennyiségből mennyi termett a perrel érintett ültetvényen, a bizonyítás olyan nagymértékű kiegészítését igényelte volna, amely aránytalanul megnövelte volna a már így is jelentősen elhúzódott pertartamot.

[52] Erre tekintettel a felperes indítványára a másodfokú eljárás során is meghallgatott szakértők az értékesítési adatok figyelmen kívül hagyásával válaszolták meg azt a kérdést, hogy 2017-ben mennyi barack termett volna a perbeli ültetvényen. E körben mindketten elfogadták K. Z. alap szakértői véleményét, amelyben – a szakmai tapasztalatai és más ültetvényekkel történt összehasonlítás eredményeként – azt állapította meg, hogy 2017-ben egy barackfa 25 kg termést adott volna. Mindezt azzal indokolták, hogy a perbeli ültetvény a helyszíni szemle tanúsága szerint ideális termőhelynek minősült, hiszen a fák mérete, egészségi állapota az intenzív gondoskodásnak és öntözésnek köszönhetően kiváló volt, így az ültetvény a rajta lévő talajhiba ellenére is képes lett volna ilyen magas hozamra (Gf. 12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal 1-2. bekezdései). Az így kiegészített szakvéleményt az ítéltábla aggálymentes találta és elfogadta.

[53] Annak eldöntése során, hogy a káresemény nélkül 2017-ben mennyi termés lett volna a perbeli ültetvényen, azt is tisztázni kellett, hogy ebben az esztendőben érte-e fagykár az ültetvényt, az alperes ugyanis mind az első-, mind pedig a másodfokú eljárásban arra hivatkozott, hogy 2017-ben olyan jelentős mértékű fagykár következett be, amely miatt a káresemény nélkül sem lett volna termés a perrel érintett fákon. Ezzel az ítéltábla nem értett egyet. A szakértők ugyanis a másodfokon is fenntartott együttes szóbeli szakvéleményükben arra az álláspontra helyezkedtek, hogy 2017-ben nem érte fagykár a perbeli ültetvényt, amelyet részletesen megindokoltak. Eszerint az ültetvény déli-délnyugati tájolású domboldalon fekszik, amelynek van egy mélyen fekvő pontja, ahová a hideg levegő el tud távozni, le tud folyni, ez pedig az alperes által csatolt hőmérsékleti adatok, magánszakvélemény és az annak mellékletét képező okirati bizonyítékok ellenére is jelentős védeltséget biztosított a fagykárok ellen (126. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldala, 200. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 6-7. oldalai, 208. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal 10. bekezdése, Gf.12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal 1. bekezdése). A 2017. évi fagykárt az is kizárta, hogy a csatolt fényképfelvételek tanúsága szerint 1-2 cm-es apró gyümölcsök voltak a leszakadt jégfaló alatt, ami azt igazolta, hogy ebben az esztendőben rendben végbement a virágzás és elkezdtek kifejlődni a gyümölcsök (Gf.12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal 3. bekezdése). Mivel a magánszakértő nem járt kint a perbeli ültetvényen és nem győződött meg annak fekvéséről, az általa adott magánszakvélemény nem volt alkalmas a két kirendelt szakértő együttes szakvéleményének megkérdőjelezésére, akik – a magánszakértővel ellentétben – külön-külön megsejmeltek a helyszínt, így közvetlen személyes tapasztalatokon alapuló, aggálymentes szakmai álláspontot tudtak kialakítani. Erre tekintettel – az alperes fellebbezésével ellentétben – nem volt jelentősége annak, hogy a felperes a perbeli ültetvény 2017. évi fagykára miatt kért és – a másodfokú tárgyaláson előadott nyilatkozata, valamint a 142. sorszámú beadványához csatolt okiratok szerint – mindösszesen 187 559 Ft összegben kapott is kárenyhítési juttatást. Ez ugyanis e körben nem teszi aggályossá az együttes szóbeli szakvéleményt, hanem legfeljebb arra enged következtetni, hogy a felperes alap nélkül kért és kapott ilyen támogatást, amelynek csupán egyéb (közigazgatási, esetleg büntetőjogi) következménye lehet, azon azonban nem változtat, hogy a perbeli ültetvény 2017-ben nem szenvedett fagykárt.

[54] A 2017. évi elmaradt bevétel mértékének megállapításához tisztázni kellett azt is, hogy a megmaradt 1851 db fa termése milyen mértékben pusztult el. E körben az együttes szóbeli szakvélemény szintén pontosításra szorult, mert a szakértők azt a közös álláspontot fogadták el, hogy a tám- és jégfaló rendszer összeomlása ezen fák termését csak 40%-ban semmisítette meg, arra azonban nem adtak magyarázatot, hogy a felperes ebben az évben nem vitásan miért csupán 1742 kg barackot tudott a perbeli ültetvényről értékesíteni. Mivel az

aggálymentes szakvéleményük szerint 2017-ben nem következett be fagykár sem, pontosításra szorult, hogy mi lett a termés többi részével, hiszen az nem volt, de nem is lehetett vita tárgya, hogy a felperes észszerű gazdálkodóként járt el, vagyis ha 2017-ben több termése lett volna a perbeli ültetvényen, mint 1742 kg, azt is eladta volna. Erre tekintettel az ítéltábla az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdése alapján tájékoztatta a felperest arról is, hogy e körben a szakvélemény kiegészítése szükséges, aki indítványozta is a szakértők ismételt meghallgatását. A másodfokú tárgyalás során pedig a szakértők akként módosították az együttes szóbeli szakvéleményüket, hogy 2017-ben nem csupán a termés 40%-a semmisült meg a tám- és jégáló rendszer összeomlása miatt, hanem az eladott mennyiségen felüli teljes termés odalett. Mindezt azzal indokolták, hogy a fákra dőlt oszlopok és jégáló nemcsak a zuhanáskor, hanem ezek eltávolításakor is károsította a termést, hiszen – egy gépi rázásnak megfelelő mértékben – megrázta a fákat, így lezárta róluk az apró gyümölcsöket. További kárt okozott a jégálóval együtt a lombokra zuhant jelentős hó mennyiség hideget sugárzó hirtelen hatása is, ez ugyanis olyan megfázást idézhetett elő a környezetében lévő terméskezdeményeken, amely szintén termés kieséshez vezetett, mert ezeket a megfázott, károsodott gyümölcsöket a fa nem nevelte tovább (Gf.12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal 3-4. bekezdései). Az így kiegészített szakvéleményt az ítéltábla aggálymentes találta és elfogadta.

[55] A 2017. évi elmaradt bevétel mértékének megállapításához abban is állást kellett foglalni, hogy a felperes ebben az esztendőben milyen értékesítési árat érhetett volna el. A szakértők mindezt 390 Ft/kg-ban határozták meg, amelyet az alperes alap nélkül sérelmezett, a B-i N. P-i árakat ugyanis a szakértő beszerezték (204. sorszámú beadvány), ez alapján pedig reálisnak minősítették, hogy a felperes ugyanazt a súlyozott átlagárat érte volna a 2017. évi teljes termésére, mint amit az általa ebben az évben értékesített 1742 kg-ra elért (206. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2-3. oldalai).

[56] Erre tekintettel az ítéltábla megállapította, hogy a felperesnek 2017-ben a káresemény miatt elpusztult 190 db fa után $25 \text{ kg/fa/év} \times 190 \text{ fa} \times 390 \text{ Ft/kg}$, azaz 1 852 500 Ft bevétele maradt el. A megmaradt 1851 db fa után pedig oly módon kellett meghatározni az elmaradt bevételt, hogy előbb ki kellett számítani a várható bevétel összegét, amely $25 \text{ kg/fa/év} \times 1851 \text{ fa} \times 390 \text{ Ft/kg}$, azaz 18 047 250 Ft volt. Ebből pedig le kellett vonni azt a $467\,721 \text{ Ft} + 349\,504 \text{ Ft}$, azaz 817 225 Ft bevételt, amelyhez a felperes az ültetvényen megtermett 1742 kg barack értékesítése útján hozzájutott, valamint azt az 187 559 Ft kárenyhítési juttatást, amelyet a felperes a 2017. évi kiesett bevétel pótlására kapott, így az 1851 db fa után elmaradt 2017. évi bevétele 17 042 466 Ft lett.

[57] Az így megállapított elmaradt bevételt csökkenteni kellett a káresemény miatt elmaradt 2017. évi ráfordításokkal is, amelyek az együttes szóbeli szakvélemény szerint kizárólag az elmaradt termésre jutó szedési költséget foglalják magukban, további költségek levonása ugyanis nem indokolt, mert azok 2017-ben a káreseménytől függetlenül merültek fel (208. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldala). Azt tehát, hogy a szedési költségeken kívüli kiadásait a felperes 2017-ben valóban a perbeli ültetvényre fordította, az alperes fellebbezési érvelésével szemben a per során nem kellett bizonyítania, hiszen mindez nem érintette az általa követelt kártérítés mértékét. Az elmaradt szedési költségek összegét a szakértők 30 kg/óra és 1000 Ft/óra alapulvételével határozták meg (206. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal 10. bekezdése), ezt a számítási módszert pedig egyik fél sem tette vitássá. Erre tekintettel a 190 db elpusztult fa termése után elmaradt 2017. évi szedési költség $25 \text{ kg/fa/év} \times 190 \text{ fa}$, azaz 4750 kg / $30 \text{ kg/óra} \times 1000 \text{ Ft/óra}$, azaz 158 334 Ft volt. Az 1851 db megmaradt

fa termése után elmaradt 2017. évi szedési költség pedig $25 \text{ kg/fa/év} \times 1851 \text{ fa}$, azaz 46 275 kg – 1742 kg leszedett barack, vagyis $44\,533 \text{ kg} / 30 \text{ kg/óra} \times 1000 \text{ Ft/óra}$, azaz 1 484 434 Ft volt. Emiatt az ítéltábla a 190 db elpusztult fa után 2017-ben elmaradt hasznót 1 852 500 Ft elmaradt bevétel – 158 334 Ft elmaradt kiadás, azaz 1 694 166 Ft-ban, az 1851db megmaradt fa után 2017-ben elmaradt hasznót pedig 17 042 466 Ft elmaradt bevétel – 1 484 434 Ft elmaradt kiadás, azaz 15 558 032 Ft-ban határozta meg.

[58] A negyedik mezőgazdasági kártétel a tám- és jégfaló rendszer összedőlése miatt a pótolta fák termőre fordulásaig terjedő időre elmaradt hasznon volt, amelyet a felperes a módosított keresetében 13 929 850 Ft-ban kért megtéríteni. Ebből az elsőfokú bíróság 8 584 130 Ft megtérítésére kötelezte az alperest, amelyet úgy számított ki, hogy 11 143 880 Ft elmaradt bevételből levont 2 559 750 Ft elmaradt kiadást.

[59] A felperes a fellebbezett határozat ezen részét mindenekelőtt azért sérelmezte, mert a pótolta fák 6 év elteltével váltak termővé, ezért az elmaradt hasznát – a fagykáros 2021. év figyelmen kívül hagyásával – 2018-tól 2023-ig kellett volna megállapítani. Ez az érvelés azonban nem volt helyes. Ahogy ugyanis azt a szakértők az aggálymentes együttes szakvéleményükben kifejtették: a hatéves termővé válás számítása során első évként a telepítés évét, azaz 2017-et kell figyelembe venni, így 2023. már teljes termőévnak minősül, ezért ez utóbbi esztendőben már nincs elmaradt hasznon (208. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal 4. bekezdése). A felperes alap nélkül állította azt is, hogy az együttes szakvélemény a 2018-2022. évi elmaradt ráfordítások tekintetében ellentmondásos. A szakértők úgy foglaltak állást ugyanis, hogy az elpusztult 190 db fa után 2018-2022. között minden évben felmerült volna 293 550 Ft technológiai költség (208. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal 10. és 12. bekezdései), amely elmaradt, ezért azt le kell vonni az elmaradt bevételből. Ezen felül pedig – a fagykáros 2021. év kivételével – le kell vonni a 30 kg/óra és 1000 Ft/óra alapulvételével meghatározott szedési költséget is (208. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldala). Ez a szakértői vélemény tehát egyértelmű és világos volt, így nem minősült ellentmondásosnak.

[60] Az alperes sem értett egyet az elsőfokú ítéletnek a 2018-2022. években elmaradt hasznonra vonatkozó részével, a káresemény után megmaradt fák számát azonban – a kifejtett okok miatt – alap nélkül vitatta. Bár a szakértők megállapították, hogy a perbeli ültetvényen talajhiba is van, ezt nem tekintették fapusztulási oknak, hanem csupán azt mutatták ki, hogy ezeken a részekon gyengébb fák találhatóak (200. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal utolsó előtti és utolsó bekezdései), így mindez nem befolyásolja a megmaradt/pótolta fák számát.

[61] Azt ugyanakkor a kifejtettek miatt a 2018-2022. évi elmaradt bevétel körében is tisztázni kellett a másodfokú eljárás során, hogy ebben az időszakban mennyi termés keletkezett volna az alperes hibájából elpusztult 190 db fán, hiszen mindezt a felperes értékesítési adataiból nem lehetett megállapítani. A fellebbezési érveléssel szemben annak azonban már nem volt jelentősége, hogy pontosan milyen fajtájú fái voltak a felperesnek, mint ahogy annak sem, hogy az elpusztult fákat milyen fajtájú fákkal pótolta, mert a szakértők az ebből eredő becslési bizonytalanságokat logikus és okszerű módon hidalta át azzal, hogy ún. átlagfára számoltak hozamot (182. sorszámu szakértői vélemény). Ennek mértékét pedig a másodfokú tárgyaláson előadott aggálymentes nyilatkozatukban 28 kg/fa/év

átlagmennyiségben határozták meg, amelyet az ítéltábla is elfogadott (Gf.12. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal 4. bekezdés).

[62] Alaptalanak bizonyult az a fellebbezési érvelés is, amely szerint figyelembe kellett volna venni, hogy a pótoltt fákön már a termőre fordulás előtt is lehet bizonyos mennyiségű termés. Arra vonatkozóan ugyanis az alperes nem adott elő pontos tényállítást, hogy mennyi termés levonása indokolt, így az e körben előadott általános hivatkozásai nem voltak alkalmasak az érdemi elbírálásra. Az érvelése ugyanakkor abban az esetben sem foghatott volna helyt, ha a tényállításait pontosította volna, mert a szakértők cáfolták az alperes által becsatolt magánszakvéleményt, hiszen úgy foglaltak állást, hogy az első öt évben nincs számottevő termés a pótoltt fákön, ezért ezzel a becslés során nem kell számolni, annak leszedése pedig nem is lenne gazdaságos (206. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldal utolsó, 5. oldal 1-2., 208. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal 2-4. bekezdései, Gf.12. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal 6. bekezdése).

[63] Erre tekintettel az ítéltábla a káresemény miatt elpusztult 190 db fa után a 2018-2022. években elmaradt bevételt a 2021. évi fagykáros esztendőt figyelmen kívül hagyva $28 \text{ kg/fa/év} \times 190 \text{ fa} \times 4 \text{ év} \times 341 \text{ Ft/kg}$, azaz 7 256 480 Ft-ban határozta meg. Ebből levont egyrészt $293 550 \text{ Ft/év} \times 5 \text{ év}$, azaz 1 467 750 Ft elmaradt technológiai költséget, valamint $28 \text{ kg/fa/év} \times 190 \text{ fa} \times 4 \text{ év}$, azaz 21 280 kg / $30 \text{ kg/óra} \times 1000 \text{ Ft/óra}$, azaz 709 334 Ft elmaradt szedési költséget. Így a 2018-2022-ben elmaradt haszon 7 256 480 Ft elmaradt bevétel – 2 177 084 Ft elmaradt ráfordítás, azaz 5 079 396 Ft lett.

[64] Az alperes 4 557 414 Ft erejéig beszámítási kifogást terjesztett elő, amelynek az elsőfokú bíróság helyt adott. Mindezt a felperes megfellebbezte, de alaptalanul. Az az érvelése ugyanis, hogy a per során az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a követelést miként tartotta nyilván és hogyan érvényesítette vele szemben, nem foghatott helyt, hiszen a felperes egyértelműen elismerte, hogy a felek között létrejött szerződés alapján járó díjazás ezen részét valóban nem fizette meg az alperesnek (90. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal 5-7. bekezdései). Erre tekintettel a per során teljesen irreleváns volt, hogy az alperes miként tartotta nyilván a vitán felül fennálló követelését és miként érvényesítette azt a felperessel szemben. Alap nélkül hivatkozott a felperes arra is, hogy az alperesnek kellett volna igazolnia a felek között létrejött szerződés hiánytalan teljesítését, hiszen a pert megelőzően: 2017. augusztus 18-án írt felszólító levelében, a keresetlevélben, valamint a személyes perbeli nyilatkozataiban is elismerte, hogy az alperes rendben felépítette a támrendszert, amelyben nem tapasztalt hibát (Kecskeméti Járásbíróság .../59. számú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldal 10. bekezdése). Ezen nyilatkozataival szemben pedig neki kellett volna bizonyítania, hogy a teljesítés mégis hiányos volt, amelyet erre irányuló bírói tájékoztatás ellenére sem tett meg, hiszen az ő indítványára e körben kihallgatott tanúk semmire sem emlékeztek.

[65] Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy e díjkövetelését az alperes az 1959. évi Ptk. 297. § (2) bekezdése alapján beszámíthatta a felperes kártérítési követelésének azon részébe, amelyik a díjkövetelés elévülése előtt keletkezett. A díjkövetelés – a felperes fellebbezési érvelésével szemben – 2012. június 30-án vált esedékessé, hiszen a felek a keresetlevél mellékletét képező adásvételi szerződésben kifejezetten így rendelkeztek. Erre tekintettel a díjkövetelés ötéves elévülési ideje – igazolt megszakadási vagy nyugvási ok hiányában – 2017. június 30-án lejárt.

[66] Eddig az időpontig esedékessé vált a felperes kártérítési követeléséből 914 000 Ft építőipari bontási költség, 2 371 090 Ft kertészeti bontási költség, 570 000 Ft fapótlási költség, valamint az összedőlt tám- és jégfaló rendszer ekkor fennálló ár- és értékviszonyok között számított újjáépítésének költsége, amely az elsőfokú ítélet szerint 15 171 374 Ft volt. Ennek oka az, hogy az 1959. évi Ptk. 360. §-a alapján a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes, ezek a kártételek pedig a tám- és jégfaló rendszer összeomlásakor következtek be. Ahogy ugyanis azt a Kúria már többször kifejtette: a kártérítés alapvető funkciója a reparáció, a kár elhárításához szükséges költség mint kár pedig nem annak tényleges kifizetésével keletkezik, hiszen a károsult nem is köteles a kártérítést ténylegesen kijavításra költeni, azzal szabadon rendelkezik (pl.: BH2022.155. [51] és [52] bekezdései, BH2024.84. [32] bekezdése). Mindez azt jelenti, hogy a felperes ezen kártérítési követelései az alperes díj követelésének elévülése előtt: 2017. április 19-én keletkeztek, ezek mértéke pedig csupán annyiban tér el a neki megítélt összegtől, hogy ebben az időpontban a felperes értelemszerűen még nem az ítélelhozatalkor, hanem a károsodás bekövetkeztekor fennálló ár- és értékviszonyok alapulvételével követelhette a tám- és jégfaló rendszer újjáépítésének költségeit. Mivel azonban az így kiszámított kártérítési követelés is nagyságrendekkel meghaladja az alperes díj követelését, az elsőfokú bíróság az 1959. évi Ptk. 297. § (2) bekezdése alapján jogszerűen adott helyt az alperes beszámítási kifogásának.

[67] Erre tekintettel a felperes 914 000 Ft építőipari bontási költség, 26 642 335 Ft újjáépítési költség, 2 371 090 Ft kertészeti bontási költség, 570 000 Ft fapótlási költség, 1 694 166 Ft + 15 558 032 Ft, azaz 17 252 198 Ft 2017. évi elmaradt haszon és 5 079 396 Ft 2018-2022. évi elmaradt haszon, mindösszesen tehát 52 829 019 Ft kártérítés megfizetését követelhette az alperestől. Ezen összegből az alperes eredményes beszámítási kifogása folytán le kellett vonni 4 557 414 Ft-ot, amellyel az elsőfokú bíróság a kártérítési követelés tökerészét csökkentette, ezt pedig a felperes a fellebbezésében külön nem sérelmezte. A fellebbezési korlátokhoz kötött ítéltábla ezért a felperest megillető 52 829 019 Ft-ból vonta le a beszámított összeget, így az alperes által fizetendő tőkeösszeget 48 271 605 Ft-ra felemelte.

[68] Az elsőfokú bíróság az építőipari bontás, a kertészeti bontás és a fapótlás költségének, valamint a 2017. évi elmaradt haszonnak a beszámított követeléssel csökkentett összege után 2017. július 1-től ítélte meg késedelmi kamatokat, amelyet az alperes a fellebbezésében külön nem sérelmezett. Erre tekintettel a fellebbezési korlátokhoz kötött ítéltábla 914 000 Ft építőipari bontási költség, 2 371 090 Ft kertészeti bontási költség, 570 000 Ft fapótlási költség és 17 252 198 Ft 2017. évi elmaradt haszon 4 557 414 Ft-tal csökkentett összege, azaz 16 549 874 Ft után 2017. július 1-től kötelezte az alperest késedelmi kamatfizetésre. Mivel a 2018-2022. között elmaradt haszon nem a tám- és jégfaló rendszer összeomlásakor, hanem – az elsőfokú ítélettel egyezően – az egyes mezőgazdasági évek befejezésekor következett be, a felperes alap nélkül sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság közeparányos időponttól: 2021. január 1-től kötelezte az alperest késedelmi kamat megfizetésére. Erre tekintettel az ítéltábla 5 079 396 Ft 2018-2022. évi elmaradt haszon után ugyanezen időponttól kezdődően kötelezte az alperest késedelmi kamatfizetésre. Mivel pedig a tám- és jégfaló rendszer újjáépítésének költségeit az alperes a jelenlegi ár- és értékviszonyok között megállapított összegben köteles megtéríteni, a felperes 26 642 335 Ft újjáépítési költség után nem tarthat igényt késedelmi kamatra.

[69] A részben megváltoztatott elsőfokú döntés következtében módosult az elsőfokú pernyertességi arány. Az elsőfokú perérték a módosított keresetnek megfelelően 69 645 764 Ft volt, amelyhez képest az elsőfokú eljárásban a felperes 48 271 605 Ft erejéig, azaz 69,31%-ban, az alperes pedig 30,69%-ban lett pernyertes. A felperes az elsőfokú ítélet [68] bekezdése szerint 7 296 918 Ft elsőfokú perköltséget előlegezett meg, amelynek összegét a felek a fellebbezésükben nem tették vitássá. Ezen összegből a felperes a pernyertességének arányában 69,31%, azaz 5 057 494 Ft megtérítését követelhetette az alperestől. Az alperes az elsőfokú ítélet [69] bekezdése szerint 6 313 347 Ft elsőfokú perköltséget előlegezett meg, amelynek összegét a felek a fellebbezésükben szintén nem tették vitássá. Ezen összegből az alperes a pernyertességének arányban 30,69%, azaz 1 937 566 Ft megtérítését követelhetette a felperestől. Az egymással szemben fennálló perköltség-igények összevezetése után az ítéltábla mellőzte a felperes kötelezését az alperes elsőfokú perköltségének megfizetésére és az alperest kötelezte, hogy fizessen meg a felperesnek 5 057 494 Ft – 1 937 566 Ft, azaz 3 119 928 Ft elsőfokú perköltséget [1952. évi Pp. 81. § (1) bekezdése].

[70] A felek a módosult pervesztességük arányában kötelesek megfizetni az állam részére az 1 500 000 Ft feljegyzett kereseti illetéket és a Kecskeméti Járásbíróság ítélete elleni fellebbezés 340 993 Ft összegű le nem rótt illetékét, ezért az elsőfokú ítéletet ennek megfelelően pontosítani kellett [1952. évi Pp. 81. § (1) bekezdése, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése].

[71] A kifejtett okok miatt az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben írt módon részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

[72] A felperes fellebbezésének perértéke 36 757 970 Ft volt, amelyhez képest 18 231 597 Ft erejéig, azaz 49,6%-ban lett pernyertes, az alperes pedig 50,4%-ban. A felperes a fellebbezése kapcsán 60 960 Ft + 114 300 Ft szakértői díjat, valamint a jogi képviselőjének díját előlegezte meg. Ez utóbbi összegét az ítéltábla a csatolt megbízási szerződésnek megfelelően számította ki, ezért elszámolta a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: rÜkr.) szerinti díjazást, amely 651 370 Ft-nak felelt meg [rÜkr. 3. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése], másrészt ehhez hozzáadott a két másodfokú tárgyalásra figyelemmel kétszer 50 000 Ft-ot és kétszer 30 000 Ft-ot jelenléti díj és költségterítés címén. Erre tekintettel a fellebbezésével összefüggésben a felperes jogi képviselőjének másodfokú díja 811 370 Ft + áfa, azaz 1 030 440 Ft, az általa előlegezett másodfokú perköltség pedig 1 205 700 Ft volt, amelyből a pernyertességének arányában 49,6%, azaz 598 027 Ft megtérítését követelhetette az alperestől. Az alperes a felperes fellebbezése kapcsán a jogi képviselőjének másodfokú díját előlegezte meg, amelyet az alkalmazandó IM rendelet szerint számított fel. Ez az IM rendelet – a Kúria Polgári Kollégiumának 2025. február 25-i tanácselnöki értekezletén elfogadott jogértelmezésre is figyelemmel – a 17/2024. (XII.9.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) volt, hiszen a felperes a fellebbezését (a másodfokú eljárást megindító beadványát) az Ükr. hatályba lépése után terjesztette elő [Ükr. 7. §]. Erre tekintettel a felperes fellebbezése kapcsán az alperes jogi képviselőjének munkadíja az Ükr. 3. § (1) bekezdés b) pontja alapján 1 302 740 Ft + áfa, azaz 1 654 480 Ft volt, amelyből a pernyertességének arányában 50,4%-ot, azaz 833 858 Ft-ot követelhetett a felperestől. Az ítéltábla az egymással szemben fennálló perköltség-igények összevezetése után a felperest kötelezte 833 858 Ft – 598 027 Ft, azaz 235 830 Ft másodfokú perköltségnek az alperes részére történő megfizetésére [1952. évi Pp. 81. § (1) bekezdése].

[73] A felperes fellebbezése folytán feljegyzett 2 500 000 Ft fellebbezési illetéket a felek a felperes fellebbezése körében kialakult pervesztességük arányában kötelesek megfizetni az állam részére [1952. évi Pp. 81. § (1), 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdései].

[74] Az alperes fellebbezésének perértéke 69 645 764 Ft volt, hiszen másodlagosan a teljes elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú eljárás teljes megismétlését kérte. Mivel e fellebbezése nem vezetett eredményre, az e körben általa előlegezett fellebbezési illetéket és jogi képviselője másodfokú díját az alperes maga viseli. Bár a felperes az alperes fellebbezése kapcsán teljes pernyertes lett, e körben külön nem számított fel másodfokú jogi képviselői díjat, hiszen e perköltségének megtérítését a csatolt megbízási szerződés szerint kérte, abban pedig csak a saját fellebbezésével kapcsolatos másodfokú ügyvédi díj szerepel, külön díjazást tehát a fellebbezési ellenkérelem elkészítésért és az alperes fellebbezése kapcsán kifejtett ügyvédi tevékenységért a felperes és a jogi képviselője nem kötöttek ki. Erre tekintettel az alperest nem lehetett kötelezni a fellebbezése folytán a felperesnél felmerült másodfokú perköltség megfizetésére.

Debrecen, 2026. május 13.

Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. a tanács elnöke, Dr. Szűcs Lajos s.k. előadó bíró, Szilágyiné dr. Karsai Andrea s.k. bíró